

Entrevista Joan Esculies

Periodista i historiador. El gènere biogràfic és un dels pilars de la trajectòria professional de l'escriptor manresà, expert en la política catalana del segle XX. Després de submergir-se a fons en la vida i l'obra d'Ernest Lluch, Esculies va compondre un extens retrat d'una rellevant personalitat política i intel·lectual

Joan Esculies va plasmar en la biografia de Lluch les seves aptituds com a intel·lectual a qui agradava provocar el debat

Del parent manresà a la dura moció en contra de Berga

► La biografia recorda dos fets que vinculen Lluch amb la Catalunya Central. Un avantpassat seu va ser el cardenal Joaquim Lluch i Garriga, figura representada a la Galeria de Manresans Il·lustres. El 28 de març del 1983, l'aleshores ministre va inaugurar una placa a la casa del seu parent del segle XIX a la plaça Major. D'altra banda, el 24 de maig del 1984, l'Ajuntament de Berga - que aleshores tenia majoria absoluta de CiU - va declarar els ministres Ernest Lluch i Narcís Serra «d'infidels a Catalunya» per promoure el procés judicial contra Banca Catalana. Després del seu assassinat, 14 anys després, el consistori berguedà va revocar la moció

«Ernest Lluch entenia que si no integres els nouvinguts, ells voldran fer el seu discurs»

► L'autor manresà presenta avui al Casino de la capital bagencina el retrat del polític que va guanyar el Premi Gaziel de biografies

Toni Mata i Rlu

BELLATERRA

■ Joan Esculies (Manresa, 1976) va guanyar l'estiu passat el Premi Gaziel de biografies i memòries de la Fundació Conde de Barcelona i l'editorial RBA. El llibre es va publicar al novembre -en castellà el pròxim març- i l'autor el presenta avui (19 h) al Casino en un acte organitzat pel PSC de Manresa i Parcir, a més del segell barceloní. El cap del grup municipal de la formació socialista a la capital bagencina, Felip González, serà el conductor de la vetllada.

► Qui reivindica Ernest Lluch avui en dia?

■ El seu record ha quedat associat a la paraula diàleg. Però no tothom entén el diàleg de la mateixa manera: el diàleg d'Ernest Lluch ho és en sentit ple, parlava i discutia per reforçar o canviar la seva opinió. Però hi ha molta gent que no està disposada a fer-ho, això.

► Encara es recorden les paraules de la periodista Gemma Nierga en la manifestació que es va fer a Barcelona després de l'assassinat de Lluch: «Ustedes que pueden, dialoguen». Aquesta frase va aixecar polèmica perquè no formava part del discurs consensuat pels polítics prèviament.

■ Hi ha gent que, per ignorància, té prejudicis sobre Lluch. Pel tema de la LOAPA -per haver-se negat a presentar les esmenes dels socialistes catalans-, per haver estat en un govern socialista que després va estar implicat en el tema dels GAL, tot i que ell no va estar mai ficat en això..., tot plegat fa que hi hagi una prevenció al voltant de la seva figura.

► A Manresa, la presentació l'organitza la delegació del PSC. A tot arreu passa el mateix?

■ No, no. A Sabadell, m'acompanyarà Joan Marçet, que va ser diputat amb Lluch. A Mollet del Vallès hi haurà Montserrat Tura; a Olot ho organitza la biblioteca perquè Lluch dona nom a un premi...

► Per dir-ho clar, doncs, no és un

EL LLIBRE

ERNEST LLUCH.
BIOGRAFIA
D'UN INTEL·LECTUAL
AGITADOR

AUTOR
► Joan Esculies

RBA. 24 EUROS. 464 PÀGINES

personatge que només interessi en l'òrbita socialista?

■ A en Lluch, la gent de trenta i tants anys en amunt, el té present perquè va viure el seu assassinat. Era una persona que va residir en diverses ciutats, sortia a les tertúlies, era una personatge conegut. És cert, però, que als joves Lluch els queda més lluny. Però jo espero que la imatge d'ell sigui prou transversal, i que el procés català i tot el que està passant actualment no afecti la mirada que es faci de la seva vida i la seva trajectòria. Si hi ha independentistes que, pel fet que Lluch va ser un socialista, no en volen saber res, cometem un error intel·lectual.

► Tornem, doncs, a la pregunta inicial: qui el reivindica avui?

■ La gent que està a favor de resoldre les coses parlant, i aquest perfil el podem trobar en diferents partits i posicionaments polítics.

► En llibre, de fet, explica les topades que Lluch va tenir amb Jordi Pujol al llarg dels anys. Però l'ex-president de la Generalitat va assistir a la concessió del Premi Gaziel, el mes de novembre passat.

■ Es coneixien molt, malgrat les diferències que tenien. També va venir en Xavier Trias, que havia tractat amb Lluch i havien tingut diferències en el camp de la sanitat. Que vinguessin a l'acte es deu a dos fets: d'una banda, estan fora del circuit polític i poden anar on vulguin; de l'altra, són persones que demostren el seu saber estar. Tot i les diferències, van assistir a una trobada que, alhora, també era un homenatge a Ernest Lluch. Certs polítics actuals no saben estar a l'alçada de les qüestions suprapartidistes. I dins del PSC, Lluch va tenir moltes friccions i diferències profundes.

LA CITA

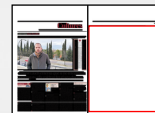
PRESENTACIÓ «ERNEST LLUCH»

► LLOC: Centre Cultural el Casino de Manresa. Sala d'actes. Passeig Pere III, 27, Manresa.

► ACTIVITAT: presentació del llibre «Ernest Lluch. Biografia d'un intel·lectual agitador», a càrrec de l'autor, Joan Esculies. Conduirà l'acte Felip González, president i portaveu del Grup Municipal del PSC a Manresa. ► DIA: avui, a les 19 h.

► La lectura de la biografia ens fa entrar en la vida d'un home polièdric, que tenia moltes inquietuds. Un agitador, un intel·lectual, un vitalista, un aglutinador... Quan va veure clar que havia entès Lluch?

■ Recordo que, quan vaig fer la biografia de Josep Fontbernat, que va ser conseller de Tarradellas, vaig entendre el personatge quan vaig veure que ell, a l'exili, no volia ser un rus blanc. Quan hi va haver la revolució a Rússia, molts tsaristes (rusos blancs) que eren nobles van haver de marxar i es van refugiar a França i van deixar de ser prínceps per ser taxistes o venedors de fruita. S'havien de guanyar la vida. Però, entre ells, continuaven tractant-se per les

distincions que havien tingut a Rússia. En Fontbernat no volia ser un rus blanc: preferia viure en precari que deixar de ser el diputat Fontbernat i ser tan sols un venedor de fruita. Aquesta va ser la clau de volta que em va permetre entendre Fontbernat. Lluch va fer una tesi universitària sobre el segle XVIII -El pensamiento económico en Cataluña entre el renacimiento económico y la Revolución industrial: la irrupción de la escuela clásica y la respuesta proteccionista- que el va fer ser conscient dels paral·lelismes que hi havia entre la represa del país després del 1714 i la represa de Catalunya després de la guerra. Entendre això em va fer entendre en Lluch. Ell no era de casa bona, i es veia a si mateix com un intel·lectual que volia participar en la societat.

■ **Un teòric i, ahora, un home de pràctica quotidiana, de trepitjar el carrer i implicar-s'hi?**

■ Era conscient que calia normalitzar el país, havia d'escriure... Volia fer com els personatges del XVIII que havia estudiat, els que havien recuperat el país després de la guerra de Successió. Tot allò que feia en Lluch partia d'aquest cor intel·lectual: volia agitar, per això participava en tertúlies, sortia a la televisió, escrivia articles... per expressar idees en públic i generar debat. I va ser professor universitari amb la mateixa finalitat, com també va entrar en política i en el govern de González pel mateix motiu: reformar la societat.

■ **Un personatge polifacètic?**

■ No era polifacètic en tant que tasca, sinó que la seva faceta intel·lectual tenia moltes cares.

■ **Quan tenia 17 anys, i durant dos anys, el jove Ernest Lluch va voltar per Espanya com a comercial per donar sortida al negoci familiar, i va fer de representant de lligues, tirants de goma, cintes de persiana, cinturons... Com el va marcar aquesta experiència?**

■ El va marcar molt perquè va poder conèixer la realitat de les Espanyes, que en deia ell. Va veure que hi havia territoris distanciat uns centenars de quilòmetres els uns dels altres que eren completament diferents: Extremadura no tenia res a veure amb Catalunya o el País Basc. Es va adonar que hi havia moltes Espanyes dins d'un mateix estat.

■ **El 1966, Lluch va ser expulsat de la Universitat de Barcelona durant dos anys arran d'un expedient obert a 69 professors i 6 catedràtics que van signar una carta en contra dels mètodes repressius del rector. Aleshores va trobar aixopluc a la Universitat de València. Què va implicar aquesta nova etapa, lluny de casa?**

■ Per a ell, va ser molt important. Es va foguejar en el món de la política, va veure com funcionaven els corrents interns dels partits. I va entendre molt bé les dues maneres de fer: el valencianisme nacionalista i el que agrupava la immigració de la resta de l'Estat arribada a València. El mateix que passava a Catalunya en aquells moments. La diferència, però, és que l'imaginari fora era més poderós perquè el local era més fluix que no pas a Catalunya.

Un premi per la vida d'un home que va destacar per la seva vitalitat

► Joan Esculies va rebre el Premi Gaziel de biografies i memòries el dia 7 de novembre en un acte que va tenir lloc a l'Auditori RBA de Barcelona davant de més de mig miler de persones. El manresà va recollir el guardó de mans de Ricardo Rodrigo, president del grup RBA, i Javier Godó, de la Fundación Conde de Barcelona. En la trobada, a la qual van assistir polítics com Jordi Pujol, Santi Vila, Miquel Iceta, Xavier Trias, Joan Majó i Pere Navarro, entre d'altres, Esculies va destacar el tarannà vital i la capacitat que tenia Lluch de generar entusiasme al seu voltant. El llibre sortirà publicat en castellà el proper mes de març.

■ **Com va influir aquesta descoberta en la seva trajectòria?**

■ Lluch va prendre consciència en aquell moment que la gent d'Espanya que havia anat a València, si no se la sabia incorporar, simplement portaria el seu imaginari i passaria per sobre de l'altre. Lluch volia vincular el partit socialista valencià, el PSPV, amb el PSOE, tal com s'intentava fer a Catalunya amb els socialistes catalans. El PSOE, a València, tenia militants, però no tenia quadres, i al PSPV li passava a l'inrevés. L'error del que va passar a València, a diferència de Catalunya, és que el PSPV no va voler convergir i, en els primeres eleccions, del 1977, el PSOE es va imposar: aleshores, quan el PSPV va voler convergir amb el PSOE ho va fer en una posició tèbia.

■ **Una de les maneres com a Catalunya es va mirar el posicionament de Lluch és que era un espanyolista dins del PSC.**

■ Per a mi, és un punt de vista erroni. És la visió que interessava a CiU, que tenia la maquinària de poder per anar penjant llufes, i a Lluch li va tocar patir-ho, com a la figura de Tardellas, dit sigui de passada. Lluch no se'n va escapar, sobretot arran de l'afer Banca Catalana: es deia que el PSC estava supeditat al PSOE, que eren catalans que estaven més a favor dels interessos d'Espanya que no pas dels de Catalunya.

■ **I no era així?**

■ Lluch va jugar a Catalunya les cartes que va jugar per l'experiència valenciana. Ell va dir que, el dia que la immigració espanyola de Catalunya accedís a la universitat, sortiria violent creant el seu discurs intel·lectual. Fixem-nos en el cas dels hispanos als Estats Units: quan surten de la universitat, comencen a crear discurs i a preguntar-se què passa amb la

seva llengua, la seva comunitat... Doncs Lluch deia, a partir de l'exemple valencià, que si tu, des del teu imaginari, no treballes per incorporar els immigrants, sense córrer, ells al final et voldran plantejar el seu. Per això, era previsor i atent amb la qüestió dels nouvinguts.

■ **En el llibre, explica com Lluch parlava de conceptes que avui podrien semblar tabú en segons quins sectors com el de Països Catalans. Quin punt de vista en tenia?**

■ N'era partidari, però calia que cadascú anés al seu ritme, i ja es trobarien. Defensava que es fessin acords, que es treballés per la unitat de la llengua, que hi hagués reciprocitat amb les televisions... A Catalunya, el tema nacional estava més avançat que en altres territoris, on s'havia de crear. Per tant, no podies anar dient que «per ser valencians, hem de ser catalans», perquè crearies més antipatians.

■ **Ernest Lluch va morir assassinat per un pistolero d'ETA el 21 de novembre del 2000. Per què es va interessar en el món d'aquesta organització terrorista?**

■ Quan es va instal·lar a Santander perquè va ser nomenat rector de la Universitat Internacional Menéndez y Pelayo, Lluch va començar a fer visites al País Basc. La seva mare sempre li havia dit que Sant Sebastià era la ciutat més bonica d'Espanya, i ell sempre havia dit que, quan pogués, li tindria un apartament. En aquella època, doncs, va començar a tractar els socialistes bascos i a fer-hi amistats. Arran de l'atemptat del 87 a l'Hipecor de Barcelona, va sentir interès per entendre el fenomen d'ETA des del punt de vista socioeconòmic.

■ **De nou, l'intel·lectual.**

■ Ho volia entendre per intentar desactivar-ho: si s'entenen les causes, es podien fer polítiques públiques

per invertir en les problemàtiques que feien que hi hagués joves herois i màrtirs. Amb Herrero de Miñón van començar a pensar una solució. I van identificar dos problemes. Un era el fet que el terrorisme era una problema polític, però també policial. L'altre era el posicionament del PNB, un partit que no es va manifestar a favor en el referèndum de la Constitució espanyola, però hi actuava dins. Per tant, estaria bé que en reconegués la validesa, i que la Constitució reconegués els drets històrics bascos. Lluch també propugnava que es formés una plataforma on es trobessin els partits constitucionalistes... dita aquesta expressió en el context d'aleshores. A Lluch li agradaven els governs de coalició.

■ **ETA, però, va continuar matant.**

■ En l'etapa d'Aznar, Lluch ja va veure com on anirien les coses. Els fronts, el nacionalisme basc i el nacionalisme espanyol, es radicalitzaven i ell no hi estava d'acord. De fet, va deixar dit que si el mataven no volia que l'Aznar anés al seu funeral.

■ **Des del moment en què va ser ministre socialista, era una víctima potencial d'ETA. Per què no va arribar un moment en què decidís baixar del tren i oblidar-se de dir-li la seva en el conflicte?**

■ En Lluch era un optimista, sempre que creia que les coses es podien resoldre. Tot i que sabia que estava en perill, quan ja vivia a Barcelona, ell no va deixar d'anar al País Basc perquè no podia deixar d'anar a saludar els seus amics. Se sentia en deute amb ell, i estava a favor del diàleg, de la gent que rebia amenaces...

■ **Vivia molta prop del Camp Nou: al llibre explica que el despatx de la universitat i el garatge de casa seva eren els dos llocs on era fàcil trobar-lo sol i matar-lo. El mes de**

« No voler saber res d'Ernest Lluch només perquè ets independentista és un error intel·lectual »

« Va estudiar els paral·lelismes que hi havia entre la represa del país després del 1714 i després de la guerra »

« Es va interessar pel tema d'ETA perquè volia trobar les causes del fet que hi hagués joves disposats a matar »

« Va ser dur escriure les últimes 30 o 40 pàgines del llibre. Lluch va viure angoixat abans que ETA l'assassinés »

« **Juliol passat, quan es va anunciar que li atorgaven el Premi Gaziel, va explicar a aquest diari que no se sabia per què Lluch no portava escorta, sent com era un possible objectiu d'ETA. Ha pogut aclarir aquesta qüestió?** »

■ No, no sabem per què no en portava, i no sé si no ho sabrem mai. Dos dies abans que el matessin, la governadora civil, Júlia García-Valdecasas, el va fer cridar. Ell pensava que tractarien el tema de l'escorta, però ella li va recriminar que en una tertúlia hagués parlat del seu pare com un repressor. Com que aquesta senyora ja és morta, no sabrem mai com va anar la conversa. En aquells moments, però, ja se sabia que ETA es movia per Barcelona.

■ **Van localitzar els assassins?**

■ Sí, a mitjan gener del 2001, es va desarticular el Comando Barcelona. Els tres responsables de la mort de Lluch van ser condemnats a 33 anys de presó. Però això, en el llibre, només ho comento com una nota a peu de pàgina en la vida de Lluch. No volia que la biografia pivotés al voltant del seu assassinat perquè la seva vida va molt més enllà.

■ **En la presentació del llibre, el dia que li van concedir el guardó, va explicar que li havia costat acabar el redactat perquè s'apropava al final d'un home que va morir assassinat.**

■ Les últimes 30 o 40 pàgines, escriure-les va ser molt dur. No només perquè saps el que passarà, el que va passar, sinó per l'angoixa que pots arribar a entendre amb què va viure Ernest Lluch l'últim mig any de la seva vida. A vegades, si anava a un lloc, al teatre, posem per cas, marxava abans i anava per camins diferents perquè si el venien a buscar per matar-lo no hi hagués la seva família. Això no és vida.